

Obsessif-Kompulsif Bozukluk Semptomlarının Değerlendirilmesinde Kullanılan İstem Dışı Düşünceleri Yorumlama Envanteri, Obsessif İnanışlar Ölçeği ve Düşünceleri Kontrol Etme Ölçeği'nin Türk Örnekleminde İncelenmesi

Orçun Yorulmaz
Uludağ Üniversitesi

Tülin Gençöz
Orta Doğu Teknik Üniversitesi

Özet

Obsessif-Kompulsif Bozukluk semptomlarında bilişsel yaklaşım, zihinde beliren istem dışı düşünce/dürtü/imgelerin işlevsel olmayan varsayım ve inanışlarla hatalı biçimde yorumlanmasına ve duyulan rahatsızlıktan dolayı sergilenen kontrol çabalarına vurgu yapmaktadır. Bu çalışmada, sözü edilen alanları incelemek üzere geliştirilen İstem Dışı Düşünceleri Yorumlama Envanteri (OKBÇG, 1997), Obsessif-İnanışlar Ölçeği (OKBÇG, 1997) ve Düşünce Kontrol Ölçeği'nin (Wells ve Davies, 1994) Türk örneklemdeki psikometrik özelliklerini değerlendirmek hedeflenmiştir. Araştırmaya, normal ve anormal istem dışı deneyimler arasındaki benzerlikten hareketle, ilgili literatür paralelinde 309 üniversite öğrencisi katılmıştır. Yapılan analizler, uyarlanan ölçeklerin faktör yapısının orijinaline oldukça benzer bir yapı sergilediğini, ölçek toplam ve alt boyutlarının kabul edilebilir düzeyde güvenilirliğe sahip olduğunu göstermiştir. OKB semptom uç-grupları arasındaki karşılaştırmalar, üst düzey semptom sergileyen grubun daha çok anlık hatalı yorumlar yaptığını, daha fazla yanlı varsayımlara sahip olduğunu ve sıklıkla bu düşünceler için endişe etme ve kendini cezalandırma gibi yöntemler kullandığını göstermiştir. Ayrıca, uyarlanan ve ölçüt olarak alınan ölçüm araçları arasında beklenen yönde anlamlı ilişkiler bulunmuştur. Sonuçlar, uyarlanan 3 ölçeğin ülkemizde geçerli ve güvenilir araçlar olduğunu desteklemektedir. Ölçeklerin hasta gruplarıyla da incelenmesi önerilmektedir.

Anahtar kelimeler: Obsessif İnanışlar Ölçeği, İstem Dışı Düşünceleri Yorumlama Envanteri, Düşünceleri Kontrol Etme Ölçeği, Obsesif-Kompulsif Bozukluk Semptomlar

Abstract

Cognitive model emphasizes for Obsessive-Compulsive Disorder symptoms that intrusive thoughts/impulses/images are misinterpreted via dysfunctional beliefs, and control efforts are exhibited to relieve from distress. The present study aimed to examine the psychometric properties of the Turkish versions of the Obsessive Beliefs Questionnaire (OCCWG, 1997), Interpretations of Intrusions Inventory (OCCWG, 1997) and Thought Control Questionnaire (Wells ve Davies, 1994). In line with the suggestions about possibility of inclusion of nonclinical samples due to similarities among intrusive experiences, 309 undergraduate students participated to the current study. Factor structures of the Turkish version of the scales showed quite resemblance with the original format, and the reliability of the total and subscales were found to be satisfactory. Extreme group comparisons showed that high symptom group had more concerns in immediate problematic appraisals, faulty belief domains, and they seem to utilize more worry and self-punishment as the control strategies. Moreover, there were positive correlations between criterion measures and adapted scales. The findings of the present study indicated that these scales were psychometrically reliable and valid for Turkey. However, it is strongly encouraged that these findings should be replicated with clinical groups.

Key words: Obsessive-Beliefs Questionnaire, Interpretations of Intrusions Inventory, Thought Control Questionnaire, Obsessive-Compulsive Disorders Symptoms

Olaydan çok olayın yorumlanış biçiminin önemli olduğuna ilişkin temel bilişsel varsayım (Beck, Emery ve Greenberg, 1985), diğer kaygı bozukluklarında olduğu gibi Obsessif-Kompulsif Bozukluk (OKB) için de geçerlidir; her ne kadar araştırmacılar farklı noktalara vurgu yapsalar da, kuramlar arasında OKB semptomları için ortak kanı, obsesyonların ham maddesi olan istenmeyen, rahatsız edici düşünce, imge ve dürtülerin hatalı yorumlandığıdır (Clark, 2004; Salkovskis, 1999; Rachman, 1997). Bilişsel modele göre OKB'de yaşanan istem dışı düşünce, imge ve dürtüler, kişi ve/veya kişilik ile doğrudan alakalı olduğu veya kişilikte saklı kalmış önemli ancak olumsuz/tehlikeli bir yönü açığa vurduğu şekilde tehdit edici bir biçimde yorumlanır (örn., ahlak dışı, günah, delilik, iğrenç vb.); yaşanan sıkıntı ve olası sonuçlarından dolayı hissedilen bireysel sorumluluktan kurtulmak için de zihinsel ve davranışsal düzeyde kontrol etme çabaları sergilenir. Zihinsel düzeydeki kontrol çabaları ise (örneğin düşünceyi bastırma gibi) istenilenin tam aksine bu olumsuz sürece katkıda bulunabilir (Wegner ve Zanakos, 1994). Öte yandan, zihnin kontrolü tam anlamıyla mümkün olmadığından kontrol çabaları başarısızlıkla sonuçlanır; bu durumda, düşüncelerin tehdidi devam ettiğinden baş etmek için kompulsif tarzda davranışlar (örn., temizlik, kontrol ve biriktirme gibi) sergilenmeye başlar. Bu davranışlar başlangıçta geçici rahatlık sağlasa da, düşüncelerin zihinde tekrar belirmesi, hatalı yorumlama, kontrol çabaları ve kompulsif davranışlar ile bu kısır döngü devam eder (Clark, 2004; Rachman, 1997; Salkovskis, 1999).

OKB'ye yönelik bilişsel açıklamalara paralel olarak, uluslararası bir araştırma grubu olan Obsessif-Kompulsif Bilişsel Çalışma Grubu (OKBÇG, 1997), ilgili literatürü gözden geçirerek bu rahatsızlıkta birbirleriyle ilişkili üç ölçüm düzeyi belirlemiştir: (i) istem dışı düşünce/imge/dürtü deneyimi, (ii) bunların yorumlanması/değerlendirilmesi ve (iii) spesifik olaylardan daha geniş bir kapsama alanına sahip işlev dışı yaygın inanışlar ya da varsayımlar. Bu doğrultuda OKBÇG, öncelikle zihinde beliren düşüncelerin yorumlanmasını değerlendirmek üzere 31 maddelik İstem Dışı Düşünceleri Yorumlama Envanteri'ni (İDYE) geliştirmiştir. Envanter, ilk kısmında bu tür deneyimlerin varlığını, ikinci kısmında ise yorumlanmasına ilişkin değerlendirmeleri içermektedir. Başlangıçta, üç noktaya odaklanan envanterin (yani sorumluluk, düşüncelerin önemi ve kontrolü), farklı ülkelerden OKB hastaları ile yapılan sonraki çalışmalar sonucunda tek boyutlu olarak değerlendirilmesinin daha sağlıklı olacağına karar verilmiştir (OKBÇG, 2001). OKBÇG ayrıca, daha genel anlamdaki yanlı varsayım ve inanış alanlarını değerlendirerek literatürü gözden geçirmiş ve 19 alan belirlemiştir; bunlar arasında OKB'ye özgü olanları grup-

landırarak 87 maddelik Obsessif İnanışlar Ölçeği'ni oluşturmuştur (OKBÇG, 1997). Orijinal ölçekte 6 ayrı boyut olmasına karşın, sonraki çalışmalarında birleşik 3 boyutun değerlendirilmesinin (yani sorumluluk/abartılı tehdit algısı, düşüncenin önemi/kontrolü, mükemmeliyetçilik/kesinlik) daha etkin olduğuna karar vermişlerdir (OKBÇG, 2001, 2003). Özellikle batılı ülkelerde klinik, erişkin ve öğrenci grupları gibi farklı örneklerle yapılan çeşitli çalışmalar, bu ölçüm araçlarının psikometrik özelliklerini çeşitli ülkelerde desteklemiştir (örn., Faul, Joseph, Meaden ve Lawrence, 2004; Julien, O'Connor, Aardema ve Todorov, 2006; OKBÇG, 2003, 2005; Sica, Coradeschi, Sanavio, Dorzi, Manchisi ve Novara, 2004). Bu alanların OKB'deki farklı semptom alt tiplerindeki rolleri de araştırılmaktadır (Julien ve ark., 2006; Taylor, Abramowitz ve McKay, 2005; Woods, Tolin ve Abramowitz, 2004).

İstenmeyen düşüncelerden ve yaşanan sıkıntıdan kurtulmak için insanlar, kendini inandırma, destek arama, düşünceyi analiz etme, fiziksel aktiviteler (dikkat dağıtma gibi), düşünce değiştirme, düşünceyi bastırma gibi farklı stratejiler kullanmaktadır. Hangi yaklaşımın seçileceği de rasgele değil, düşüncenin yoğunluğu, yorumlanması, ortam ve ruhsal duruma göre değişiklik göstermektedir (Freeston ve Ladoceur, 1997; Ladoceur, Freeston, Rheaume, Dugas, Gagnon ve Thibodeau, 2000; Purdon ve Clark, 1994). Ladoceur ve arkadaşları (2000), OKB dışında diğer kaygı bozukluğu olanlar ve normal örneklerle karşılaştırdıklarında, OKB hastalarının daha geniş bir kontrol repertuarına sahip olduğunu, daha çok strateji kullandığını ve bu stratejilerin de düşünce içeriği ile ilişkili olduğunu rapor etmişlerdir. Wells ve Davies (1994) de istenmeyen düşünceleri değerlendirmek üzere, 5 yöntemi ele alan 30 maddelik Düşünce Kontrol Ölçeği'ni (DKÖ) geliştirmiştir: dikkat dağıtma (başka şeyler düşünme), sosyal kontrol (başkalarına sorma), endişe etme (diğer endişelere odaklanma), kendini cezalandırma (kendine kızma, cezalandırma) ve yeniden değerlendirme (düşünceyi yeniden analiz etme/yorumlama). Amir, Cashman ve Foa (1997), OKB'deki kontrol yöntemlerini incelediklerinde, endişe etme ve kendini cezalandırmanın daha çok kullanıldığını bildirmiştir. Bu bulgular, doğum sonrası istem dışı düşünceleri değerlendiren Larsen, Schwartz, Whiteside, Khandker, Moore ve Abramowitz'nın (2006) çalışmasında da doğrulanmıştır. Abramowitz, Whiteside, Lynam ve Kalsy (2003) ise, psikoterapinin ardından OKB hastalarında dikkat dağıtmanın daha çok, kendini cezalandırmanın ise daha az kullanıldığını gözlemlemişlerdir. Ayrıca, özellikle kendini cezalandırma yönteminin, OKB ile ilişkili yanlı inanışları (sorumluluk/abartılı tehdit algısı, düşüncelerin önemi/ kontrolü, mükemmeliyetçilik/kesinlik) ortaya çıkardığı ve bu inanışların da OKB semptomlarına yol açtığı yönünde

bulgular mevcuttur (örn., Moore ve Abramowitz, 2007).

Sonuç olarak, bilişsel model OKB semptomlarında, istem dışı düşüncelerin yorumlanması ve kontrolüne özellikle vurgu yapılmaktadır (Clark, 2004; Rachman, 1997; Salkovkis, 1999). İlgili faktörlerin OKB semptomlarındaki rolünün değerlendirilmesinde, bu tür deneyimlerin herkesçe yaşanmasından hareketle (Clark ve Purdon, 1995; Salkovkis, 1999) literatürdeki OKB çalışmalarında tanı almayan gruplar da incelenmektedir (Burns, Formea, Keortge ve Sternberger, 1995; Gibbs 1996; Mataix-Cols, Vallejo ve Sanchez-Turet, 2000). Öte yandan, OKB'de kültürel faktörlerin olası rolü hala araştırılmaya devam edilmektedir: örneğin istem dışı düşüncelerin içeriğinde kültürlerarası farklılıklar (istem dışı düşüncelerde Mısır, İsrail ve Türkiye'de daha çok dini konular, İngiltere ve Brezilya'da daha çok saldırganlık konularının belirgin olması; Fontenelle, Mendlowicz, Marques ve Versiani, 2004; Okasha, Saad, Khalil, El Dawla ve Yehia, 1994; Sica, Novaro ve Sanavio, 2002; Tezcan ve Millet, 1997), batılı ülkelerde olasılıktaki karmaşaların etkinliğine karşın ülkemizde ahlak konusundaki düşünce-davranış karmaşasının OKB semptomlarında daha etkili olması gibi (Shafran, Thodarson ve Rachman, 1996; Yorulmaz, Yılmaz ve Gençöz, 2004). Bu çalışmada ise OKB'deki yanlış yorumlamayı, inanış alanlarını ve kontrol süreçlerini değerlendirmede güncel araçlar olan OİÖ, İDYE ve DKÖ'nün Türk örneklemindeki faktör yapılarının incelenmesi, yapının orijinal versiyonu ile karşılaştırılması ve psikometrik özelliklerinin değerlendirilmesi hedeflenmiştir. Bu amaçla, ölçeklerin psikometrik özelliklerinin daha önce desteklendiği başka bir örneklem grubundaki faktör yapısı ile bu çalışmada yer alan Türk örneklemindeki faktör yapısının karşılaştırması ile yapı geçerliliği, Türk örneklemindeki yüksek ve düşük düzey OKB semptomları sergileyen gruplar arası farkların karşılaştırılması ile ise ölçüt-bağıntılı geçerliliği incelenecektir; OİÖ ve DKÖ'nün faktör yapılarının iki kültürde benzerlikler göstermesi beklenmektedir. Birleştirici geçerliği değerlendirmek için bu çalışmada dilimize uyarlanan üç ölçek ile OKB semptomları ve OKB'de etkili olan bilişsel faktörlerden düşünce-davranış karmaşası (Shafran ve ark., 1996), sorumluluk algısı (Salkovkis ve ark., 2000) ve istem dışı düşünceleri bastırma (Wegner ve Zanakos, 1994) arasındaki ilişkiler ele alınacaktır; uyarlanan ölçekler, OKB semptomları ve sözü edilen bilişsel faktörler arasında pozitif yönde ilişki öngörülmektedir. Bazı kişilik özellikleri ve benlik saygısı ile arasındaki ilişkilerin incelenmesi ile bu ölçeklerin ayırt edici geçerliği değerlendirilecektir. Uyarlanan ölçeklerin bu faktörlerle ilişkisinin semptomlar ve etkili bilişsel faktörle olandan daha düşük düzeyde ilişkili olması beklenmektedir. Öte yandan, ölçeklerin toplam ve alt boyut iç tutarlıkları

ve madde-toplam korelasyon ranjları incelenerek bu ölçeklerin geçerlikleri sınanacaktır. Bu sayede, ülkemizde gelecekte yapılacak olan bilimsel çalışmalara güncel ölçüm araçları sunulması amaçlanmıştır.

Yöntem

Katılımcılar

Çalışmanın örneklemini, Orta Doğu Teknik Üniversitesi'nde çeşitli bölümlerde okuyan ve seçmeli psikoloji dersi alan, yaş ortalaması 21.26 ($S = 1.88$; *ranj*: 18-27) olan 309 üniversite öğrencisi (152 erkek ve 157 kadın) oluşturmaktadır.

Veri Toplama Araçları

İstem Dışı Düşünceleri Yorumlama Envanteri (İDYE; OKBÇG, 1997). İstem dışı düşüncelerin anlık yorumlanma biçimlerini değerlendirmek için hazırlanmış bir envanterdir. İlk bölümde, bu tür düşüncelerden örnekler sunulduktan sonra katılımcıdan son iki hafta içinde aklına gelen örnek 2 düşünce yazması, birer madde ile bu tür düşüncelerin sıklığı, en son ne zaman yaşandığı ve hissedilen rahatsızlığı tanımlamaları istenir. İkinci kısımda ise, katılımcıdan düşüncelerin yorumlanması ile ilgili 31 maddeye, 0'dan (*Bu ifadenin doğruluğuna hiç inanmıyorum*) 100'e (*Bu ifadenin doğruluğuna tamamen inanıyorum*) kadar değişen 11'li Likert tipi derecelendirme ile ne kadar katıldığını belirtmesi istenir (örn., 3. Gerçekleşebilecek kötü şeyleri düşündüğüm için, onları önlemek üzere harekete geçmem gerekir; 17. Bu düşünceye sahip olmam, zihnimin kontrolü kaybedebileceğim anlamına gelir; 31. Bu düşünceyi göz ardı edersem sonrasında ortaya çıkabilecek ciddi bir sonuçtan ben sorumlu olabilirim). İlk psikometrik özellikleri ABD, Kanada, İtalya ve Yunanistan gibi farklı ülkelerden OKB hastaları, diğer bir kaygı bozukluğu olan hastalar, erişkin ve öğrenci kontrol gruplarında sınanmıştır. Tatminkar düzeydeki güvenilirlik değerlerine ek olarak (toplam ve alt boyutlarda içsel tutarlık > .84, 2 ay aralıklı test-tekrar test değeri > .70), OKB hastalarının puanları yüksek olmak üzere gruplar birbirinden anlamlı düzeyde ayrılmıştır (OKBÇG, 2001). Aynı grubun 2003 ve 2005'te veri setini genişleterek yaptıkları kültürlerarası çalışmalarda, iç tutarlığı, test-tekrar test güvenilirliği, birleştirici ve ayırt edici geçerliği de desteklenmiştir. Psikometrik özellikleri, farklı kültürlerde de ispatlanmıştır (örn., Faull ve ark., 2006; Sica ve ark., 2004).

Obsessif İnanışlar Ölçeği (OİÖ; OKBÇG, 1997). ÇDCÖ OİÖ, obsesyon ve kompulsyonların oluşmasında ve sürdürülmesinde etkin rol oynayan işlevsel olmayan inanış alanlarını inceleyen bir ölçektir. "1 = Hiç Katılmıyorum" ile "7 = Tamamen Katılıyorum" arasında değişen 7'li Likert tipi 87 maddeden oluşmaktadır.

Bu alanlar, 6 altı boyutta tanımlanmıştır: abartılı sorumluluk algısı, abartılı tehdit algısı, düşüncelerin aşırı önemsenmesi, düşüncelerin kontrolü, belirsizliğe tahammülsüzlük ve mükemmeliyetçilik (örn., 5. Herhangi bir fırsat bulduğumda, olumsuz şeylerin gerçekleşmesini önlemek için harekete geçmeliyim, 25. Benim için, bir hata yapmak tamamen başarısız olmak kadar kötüdür, 38. Şiddet içerikli düşüncelere sahip olmak, kontrolü kaybedeceğim ve şiddet göstereceğim anlamına gelir). İDYE'nin de değerlendirildiği bir dizi çalışmada (OKBÇG, 2001, 2003), ölçeğin güvenilir (toplam ve alt boyutlarda içsel tutarlık değerleri $> .87$, 2 ay aralı test-tekrar test değerleri $> .48$) olduğu; OKB hastalarının puanları diğer gruplardan anlamlı düzeyde yüksek olduğu ve OKB semptomlarını ölçen ölçeklerle pozitif yönde olumlu ilişkileri olduğu rapor edilmiştir. Aynı grubun 2005'teki çalışmasında 3'lü ortak boyutun (düşüncelerin önemi/kontrolü, sorumluluk/ tehdit algısı, mükemmeliyetçilik/kesinlik) daha etkin olduğu bildirilmiştir. Diğer bazı çalışmalar da ölçeğin psikometrik özelliklerini desteklemiştir (Calamari, Cohen, Rector, Szacun-Shimizu, Reimann ve Norberg, 2006; Julien ve ark., 2006; Taylor, Abramowitz ve McKay, 2006).

Düşünceleri Kontrol Etme Ölçeği (DKÖ; Wells ve Davies, 1994). DKÖ, istenmeyen ve hoş gitmeyen düşüncelerle baş etmede kullanılan çeşitli yöntemlerin sıklığını değerlendirmek amacıyla hazırlanmış 4'ü Likert tipi (1 = *Asla*, 4 = *Hemen her zaman*) 30 maddelik bir ölçektir. Dikkat dağıtma, sosyal kontrol, endişe etme, kendini cezalandırma ve yeniden değerlendirme kategorileri 6'şar madde ile sorgulanır (örn., 4. O düşünce yerine, daha önemsiz bir kötü şeyi düşünmeye çalışırım; 11. Böyle bir düşünce aklıma geldiği için kendime kızırım; 25. Arkadaşlarıma, benzer düşünceleri olup olmadığını sorarım). Ölçeğin içsel tutarlığı dikkat dağıtma için $.72$, sosyal kontrol için $.79$, endişe etme için $.71$, kendini cezalandırma $.64$, yeniden değerlendirme için ise $.67$ olarak bulunmuştur. Altı aylık ara ile değerlendirilen test-tekrar test güvenilirliği $.67$ ile $.83$ arasında değişmektedir. Endişe etme ve kendini cezalandırmanın işlevsel olmayan yöntemler olduğu (Wells ve Davies, 1994) ve OKB'li hastaların ise sıklıkla bu yöntemleri kullandığı (Amir, Cashman ve Foa, 1997), psikoterapi ile kullanılan yöntemlerde değişiklik yaratılabildiği (Abramowitz ve ark., 2003) bildirilmiştir.

Düşünce-Davranış Karmaşası Ölçeği (DDKO; Shafran ve ark., 1996). Bir düşüncenin, gerçekte o davranışı sergilemeye aynı olması ve/veya olumsuz birşey düşünmenin onun gerçekleşmesine katkıda bulunması olarak tanımlanabilecek Düşünce-Davranış Karmaşası'nı değerlendirmek üzere Shafran ve arkadaşları (1996) tarafından 5'li Likert tipi bir derecelendirmeyle hazırlanmış 19 maddelik bir öz-bildirim ölçeğidir.

Orijinal olarak üç boyutlu olarak oluşturulan ölçeğin (DDK-Olasılık-Kendi, DDK-Olasılık-Başkası ve DDK-Ahlak) psikometrik özellikleri, OKB hastaları, öğrenci ve yetişkin örnekleminde değerlendirilmiştir. Ölçek toplam ve alt boyutlarının içsel tutarlığının $.85$ ile $.96$ arasında değiştiği gözlenirken, ölçeğin tüm gruplarda OKB semptomları ile pozitif yönde ilişkili olduğu ve OKB hastalarının anlamlı ölçüde yüksek puanlara sahip olduğu tespit edilmiştir. Çalışmalarında ölçeğin psikometrik özelliklerini destekleyen Rassin, Merckelbach, Muris ve Schmidt (2001), ölçeğin test-tekrar test değerlerinin 0.47 ile 0.54 arasında değiştiğini bildirirken, üçlü faktör yapısı yerine DDK-Olasılık ve Ahlak şeklindeki ikili faktör yapısını önermiştir. Ölçeğin Türkçe'ye uyarlama çalışması da (Yorulmaz ve ark., 2004) ikili bir faktör yapısını desteklerken, ülkemizde de bu ölçüm aracının geçerli ($> .88$ içsel tutarlık) ve güvenilir (OKB semptomları ve bilişleri ile pozitif yönde ilişkiye sahip olması, yüksek ve düşük düzey semptom gruplarının birbirinden ayrışması) bir ölçüm aracı olduğunu göstermiştir. Ölçek bu çalışmaya geçerliliği sınamak amacıyla dahil edilmiştir; ölçek toplamı ve Olasılık-Ahlak faktörlerinin bu çalışmadaki içsel tutarlığı ise sırasıyla $.88$, $.92$, $.88$ olarak bulunmuştur.

Sorumluluk Tutumları Ölçeği (STÖ; Salkovskis ve ark., 2000). STÖ, Salkovskis'in (1999) OKB'ye dair bilişsel modelindeki abartılı sorumluluk algısı vurgusuna paralel olarak OKB'deki sorumluluğa ve zarar vermeye ilişkin genel tutum ve inanışları değerlendirmek üzere hazırlanan 7'li Likert tipi 26 maddelik bir ölçektir. OKB hastalarının da dahil olduğu orijinal çalışmada geçerli ve güvenilir bir ölçek olduğu bildirilmiştir. Ölçeğin içsel tutarlığı $.92$, test-tekrar test güvenilirliği $.94$ olarak bulunmuştur. OKB semptomları ile olan pozitif yöndeki ilişkisi, depresyon ve kaygı semptomları kontrol edildiğinde de devam etmiştir. Ölçeğin Türkçe versiyonun da tatminkar düzeyde psikometrik özelliklere sahip olduğu bildirilmiştir (Yorulmaz, Karancı, Baştuğ, Kısa ve Göka, 2008). Ölçeğin içsel tutarlığı $.90$ ve test-tekrar test değeri $.55$ bulunmuştur. Ayrıca ölçek OKB hastalarını normal katılımcılardan anlamlı düzeyde ayırtmıştır ve hasta grubunda sorumluluk algısı ile ilişkili bulunmuştur ($r = .60$). Ölçek bu çalışmada birleştirici geçerliliği incelemek üzere yer almıştır. Çalışmadaki iç-tutarlık katsayısı, $.93$ olarak bulunmuştur.

Beyaz Ayı Düşünce Bastırma Envanteri (BADBE; Wegner ve Zanakos, 1994). BADBE, insanların düşüncelerini bastırma eğilimlerini ölçmeye yönelik hazırlanmış 5'li Likert tipi bir öz-bildirim envanteridir. Katılımcıdan, düşünceleri bastırma ile ilgili 15 ifadeye ne kadar katıldığını belirtmesi istenir. Tekli bir faktör yapısı vardır. Altın ve Gençöz (2007) üniversite

öğrencilerinde, Yorulmaz ve ark. (2008) hastalarda envanterin psikometrik özelliklerini incelemiş ve ölçeği psikometrik açıdan yeterli bulmuştur. Bu çalışmada, düşünce kontrolünün OKB'deki rolü sebebiyle (Purdon ve Clark, 2002) ölçeklerin geçerliğini test etmek için kullanılmıştır; iç-tutarlık katsayısı ise 0.87 olarak bulunmuştur.

Eysenck Kişilik Anketi-Gözden Geçirilmiş Kısaltılmış Formu (EKA-GGK; Francis, Brown ve Philipchalk, 1992). EKA-GGK, kişilik özelliklerini değerlendirmek üzere Eysenck'in tanımladığı kişilik özelliklerini (Eysenck ve Eysenck, 1975) ölçen anketin 24 maddelik gözden geçirilmiş kısaltılmış versiyonudur. Eysenck'in tanımladığı 3 temel kişilik özelliği olan nörotisizm, dışa-dönüklük ve psikotisizm alt ölçeklerinin yanı sıra geçerlik skalası olan yalan söyleme alt boyutlarını 6'şar madde ile ele almaktadır. Farklı çalışmalar (Forrest, Lewis ve Shevlin, 2000; Shevlin, Bailey ve Adamson, 2002) ölçeğin psikometrik özelliklerini desteklemiştir. Türkçe versiyonun da (Karancı, Dirik ve Yorulmaz, 2007) geçerli ve güvenilir olduğu rapor edilmiştir. Uyarlanan ölçeklerin ayırt edici geçerliğini sınamak için anketin sadece nörotisizm ve dışa-dönüklük boyutları bu çalışmaya dahil edilmiştir. Çalışmadaki iç-tutarlık katsayıları, nörotisizm için .64 ve dışa-dönüklük için 0.84 olarak bulunmuştur.

Rosenberg Öz Saygı Ölçeği (RÖSÖ; Rosenberg, 1965). Benlik saygısını değerlendirmek üzere geliştirilmiş, olumlu ve olumsuz toplam 10 ifadeden oluşan bir ölçektir. Katılımcıdan 4'lü derecelendirme ile ifadelere ne kadar katıldığını ifade etmesi istenmektedir. Birçok çalışma gibi (örn., Fleming ve Courtney, 1984), Türkçe versiyonun da geçerli ve güvenilir olduğu bildirilmiştir (Çuhadaroğlu, 1985; Tuğrul, 1994). Ölçek, ayırt edici geçerlik için kullanılmıştır ve bu çalışmadaki iç-tutarlık katsayısı .86'dır.

Padua Envanteri-Washington Eyalet Üniversitesi Revizyonu (PE-WEUR; Burns, Keortge, Formea ve Sternberger, 1996). PE-WEUR, obsesyon ve kompulsyonları değerlendiren öz-bildirime dayalı 39 maddelik bir ölçektir. Beşli Likert tipi derecelendirmesiyle katılımcıdan her bir ifadeden ne kadar rahatsızlık duyduğunu belirtmesi istenir (0 = Hiç, 4 = Çok fazla). Burns ve ark. (1996), endişe ve obsesyon ayrışmasını ele alarak, orijinal Padua Envanterini (Sanavio, 1988) gözden geçirmiş ve karışıklığa yol açtığı düşünülen maddeleri çıkararak bu versiyonunu oluşturmuşlardır. Yaptıkları çalışmada bu versiyonun 5 faktörlü bir yapıya sahip olduğunu (kendine veya başkalarına zarar verme obsesyonları, kendine veya başkalarına zarar verme dürtüleri, kontrol etme kompulsyonları, bulaşma/kirlenme obsesyonları ve yıkama kompulsyonları, giyinme kompulsyonları) ve bu aracın da geçerli ve güvenilir olduğunu bildirmişlerdir. Envanterin Türkçe

versiyonu (Yorulmaz ve ark., 2007) klinik ve klinik olmayan gruplarda incelenmiş ve geçerli ve güvenilir bulunmuştur. Bu çalışmada, uyarlanan ölçeklerin geçerlikleri için envanter toplam puanı kullanılmıştır ve iç-tutarlık katsayısı .93'tür.

İşlem

Ölçeklerin dilimize uyarlanması için önce, OİÖ ve İDYE'yi geliştiren OKBÇG grup liderlerinden (Gail Steketee ve Randy Frost) ve DKÖ'yü geliştiren yazardan (Adrian Wells) gerekli izinler alınmıştır. Türkçe'ye uyarlamada çeviri-geri çeviri yöntemi uygulanmıştır (Brislin, Lonner ve Thorndike, 1973). Ölçüm araçları kısmında tanımlanan ölçeklerden ve demografik bilgi formundan oluşan veri seti, bölüm başkanlığından uygulama izni alınmasının ardından katılımcılara araştırmayla ilgili ayrıntılı bilgi verildikten sonra gönüllülük ilkesi göz önünde tutularak uygulanmıştır.

Bulgular

Yapı Geçerliği

Ölçeklerden birden fazla faktör yapısına sahip OİÖ ve DKÖ'nün Türkçe versiyonlarının faktör yapıları, Hedef Dönüştürme (Target Rotation) analizi ile incelenmiştir. Bu analiz, kültürler arası karşılaştırmalara fırsat tanımak için faktör yapılarını sınamakta ve ölçek faktörlerindeki madde dağılımlarının farklı kültürlerde ne derecede örtüşüklerini test etmektedir (Van de Vijver ve Leung, 1997). Faktör madde dağılım tutarlığı, Orantısız Uzlaşma Katsayısı (Proportionality Agreement Coefficient) ile hesaplanmıştır; elde edilen değerlerde, kabul edilebilir katsayı sınırı $\geq .85$ olarak alınmıştır (Lorenzo-Seva ve Ten Berge, 2006). Bu amaç doğrultusunda, Kanada'da yapılan ve orijinal dilindeki haliyle ölçeklerin psikometrik özellikleri ve faktör yapısı ispatlanmış olan bir çalışmada yer alan üniversite öğrencilerinden ($n = 281$; Yorulmaz, Gençöz ve Woody, 2008) toplanan veriler kültürlerarası karşılaştırma için kullanılmıştır. Her iki örneklem grubunda ölçeklere, Temel Bileşenler Analizi (Principal Component Analysis) ve Varimaks dönüştürmesi ile Açıklayıcı Faktör Analizi (Explanatory Factor Analysis) yapılmış ve faktör yükleri istatistiki olarak karşılaştırılmıştır. OİÖ için yapılan faktör analizinde paralel analiz, Kaiser ölçütü ve Cattell Scree grafiği orijinali gibi ölçeğin Türkçe versiyonun da, 3'lü faktör yapısına sahip olduğuna işaret etmektedir: düşüncelerin önemi ve kontrolü (varyans = % 13.93, özdeğer = 6.13), mükemmeliyetçilik/kesinlik (varyans = % 12.17, özdeğer = 5.35), sorumluluk tutumları ve tehdit algısı (varyans = % 11.33, özdeğer = 4.98). Faktör-madde dağılımları incelendiğinde de maddelerin genel olarak orijinal yapıya benzer yüklenmeler gösterdiği

görülmüştür. Aynı ölçütler göz önüne alınarak yapılan bir başka faktör analizinde de, Wells ve Davies'in çalışmasında olduğu gibi (1994) Türkçe DKÖ'nün de 5 faktörden oluştuğu gözlenmiştir: sosyal kontrol (varyans = % 10.26, özdeğer = 3.08), endişe etme (varyans = % 11.55, özdeğer = 3.46), dikkatini dağıtma (varyans = % 10.92, özdeğer = 3.28), yeniden değerlendirme (varyans = % 9.37, özdeğer = 2.81), kendini cezalandırma (varyans = % 7.94, özdeğer = 2.38).

Kanada ve Türk örnekleme uygulanan OİÖ ve DKÖ'deki faktör örtüşme oranlarını gösteren Tablo 1 ve 2'den de anlaşılabilir gibi, Türk örnekleminde OİÖ'nün 3 boyutunda, DKÖ'nün ise dikkati dağıtma, sosyal kontrol, endişe etme ve yeniden değerlendirme alt boyutlarında orijinal yapıya oldukça benzeyen faktör yapısı olduğu gözlenmiştir. Bu bulgu da, bu ölçeklerin yapı geçerliğini destekler niteliktedir. DKÖ'nün kendini cezalandırma alt boyutunda ise uzlaşma katsayısı, katsayı sınırına yakın olsa da altındadır; bu duruma, orijinal faktör-madde yüklenmesindeki farklılaşma yol açmış olabilir. Örneğin, orijinal yapıda cezalandırma faktöründe yer alan 28. maddenin, Türk örnekleminde cezalandırma faktöründe yükü olsa da ağırlıklı olarak endişe etme boyutuna yüklendiği gözlenmiştir. Başka deyişle, bu faktörü oluşturan maddelerin birden fazla faktöre yüklenmesi de bu duruma katkıda bulunmuş

olabilir. Yine de, kendini cezalandırma boyutunun iç-tutarlık katsayısı (.66) ve madde-tüm korelasyon ranjı (.28 ile .52 arasında), bu faktörün de orijinal yapısı ile ülkemizde kullanılabileceği yönünde izlenim uyandırmaktadır.

Güvenirlilik

Türkçe'ye uyarlanan OİÖ, İDYE ve DKÖ'nün güvenirlik değerleri de Tablo 1 ve 2'de verilmiştir. Ölçeklerin toplam ve alt boyut iç tutarlıkları ve madde-toplam korelasyon ranjları, Nunnally (1978) ölçütlerine göre ($\geq .70$ "kabul edilebilir", $\geq .80$ "iyi") tatminkar düzeydedir.

Ölçüt-Bağıntılı Geçerlik

Literatürde kaygı bozuklukları ile ilgili araştırmalarda tanı almayan öğrenci grupları da ele alınmaktadır. Bu tür örneklemlerde de karşılaştırmalar yaparken de, özellikle OKB'de semptom düzeyine göre eşik altı ve üstü gruplar belirlenmektedir: Örneğin, OKB semptomlarında grupları belirlemede örneklem semptom ortalamasının birer standart sapma altı ve üstü ya da semptomlarda alt ve üst % 25'lik dilime giren katılımcıları dahil etme gibi (Burns ve ark., 1995; Mataix-Cols ve ark., 2000). Bu çalışmadaki ölçeklerin ölçüt-bağıntılı geçerliğini test etmek için, öncelikle

Tablo 1. OİÖ ve İDYE'de Faktör Örtüşmesi, İç-Tutarlık Katsayıları ve Madde-Toplam Korelasyon Ranjları

	DÖK	MK	STA	Toplam OİÖ	Toplam İDYE
Uzlaşma Katsayısı	.88	.93	.92	-	-
İç-Tutarlık	.80	.86	.85	.92	.94
Madde-Tüm Test Korelasyon Katsayısı	.14 - .55	.14 - .73	.33 - .56	.15 - .60	.38 - .69

Not. OİÖ: Obsessif-Kompulsif İnanışlar Ölçeği, DÖK: Düşüncelerin Önemi ve Kontrolü, MK: Mükemmeliyetçilik/Kesinlik, STA: Sorumluluk Tutumları ve Tehdit Algısı, İDYE: İstenmeyen Düşünceleri Yorumlama Envanteri.

Tablo 2. DKÖ'deki Faktör Örtüşmesi, İç-Tutarlık Katsayıları ve Madde-Toplam Korelasyon Ranjları

	DKÖ					Toplam
	SK	EE	DD	YD	KC	
Uzlaşma Katsayısı	.89	.92	.96	.93	.76	-
İç-Tutarlık	.77	.77	.79	.72	.66	.78
Madde-Tüm Test Korelasyon Katsayısı	.44 - .65	.47 - .56	.46 - .60	.18 - .62	.28 - .52	.07 - .51

Not. DKÖ: Düşünce Kontrol Ölçeği, SK: Sosyal Kontrol, EE: Endişe Etme, DD: Dikkatini Dağıtma, YD: Yeniden Değerlendirme, KC: Kendini Cezalandırma.

katılımcılar OKB semptomlarını değerlendiren PE-WEÜR'den aldıkları puana göre yüksek ve düşük OKB semptom gruplarına ayrılmıştır. Bu amaçla, düşük OKB semptom gösteren % 25'lik dilime giren katılımcılar ve yüksek OKB semptom gösteren %

25'lik dilimdeki katılımcılar sırasıyla düşük ve yüksek düzey OKB semptom gruplarına atanmışlardır. Bu atanma neticesinde, düşük ve yüksek OKB semptom gruplarını temsil eden 82'şer kişinin PE-WEÜR puanları sırasıyla 23 ve altı ve 53 ve üstü olduğu görülmektedir.

Tablo 3. Ölçeklerde Uç-Grup Karşılaştırmaları

Değişkenler	OKB Semptom Grupları				Anlamlılık Testleri	
	Düşük		Yüksek		Çok Yönlü F Değeri	Tek Yönlü F Değeri
	Ort.	S	Ort.	S		
İDYE	2.36	1.41	3.92	1.61	-	$F_{1,159} = 42.34^{**}$
OİÖ Toplam	3.07	.64	4.09	.67	-	$F_{1,163} = 10.22^{**}$
OİÖ Alt Boyutları:	-	-	-	-	$F^{1,160} = 33.21^{**}$	-
Düşüncelerin Önemi/Kontrolü	2.47	.09	3.35	.09	-	$F_{1,164} = 51.06^{**}$
Sorumluluk/Tehdit Algısı	3.03	.09	4.08	.09	-	$F_{1,164} = 81.11^{**}$
Mükemmeliyetçilik/Kesinlik	3.56	.12	4.70	.12	-	$F_{1,164} = 68.70^{**}$
DKÖ Toplam	2.05	.27	2.31	.31	-	$F_{1,160} = 33.70^{**}$
DKÖ Alt Boyutları:	-	-	-	-	$F^{1,155} = 12.58^{**}$	-
Dikkat Dağıtma	16.55	3.84	16.34	3.47	-	$F_{1,160} = .13$
Sosyal Kontrol	12.37	4.01	11.97	3.56	-	$F_{1,160} = .43$
Endişe Etme	11.32	3.66	8.14	2.18	-	$F_{1,160} = 44.46^{**}$
Kendini Cezalandırma	11.51	3.29	8.98	2.35	-	$F_{1,160} = 31.44^{**}$
Yeniden Değerlendirme	14.59	3.41	14.46	3.95	-	$F_{1,160} = .05$

**p < .001, *p < .05.

Not. OİÖ: Obsessif-Kompulsif İnanışlar Ölçeği, İDYE: İstenmeyen Düşünceleri Yorumlama Envanteri, DKÖ: Düşünce Kontrol Ölçeği.

Tablo 4. İDYE'de Rapor Edilen İstem Dışı Deneyim Kategorileri ve Özellikleri

İstem dışı düşünceler	Sıklık (%)	
Örnekler	1.	2.
Kirlenme/hastalık	1.8	1.3
Cinsel/din karşıtı/sosyal/ahlak	23.8	20.1
Zarar verme	52.7	55.6
Simetri	.4	1.3
Şüphe duyma	9	10.5
Diğer kaygılar	4.4	2.8
Endişeler	7.9	8.4
	Ort. (S)	Derecelendirme
En son yaşadığı zaman	4.25 (.09)	1= Geçen yıl – 6 = 24 saat içinde
Sıklık	2.87 (.08)	1 = Ayda birden az – 6 = Günde birkaç kez
Sıkıntı	3.05 (.07)	0 = Hiç – 5 = Aşırı düzeyde

Not. İDYE: İstenmeyen Düşünceleri Yorumlama Envanteri.

Tablo 5. Literatürden OİÖ ve İDYE Örnekleri*

	Bu çalışma		Literatürden örnekler				
	Türkler (N = 309)	Yorulmaz ve ark. (2008) ¹	OKBÇG (2001) ² (N = 284)	Moore ve Abramowitz (2007) ³ (N = 93)	Bhar ve Kyrios (2007) ⁴ (N = 225)	Calamari ve ark. (2006) ⁵ (N = 367)	Julien ve ark. (2006) ⁶ (N = 126)
İDYE	989.54	816.92	720.6	-	-	1168	-
OİÖ-T	154.77	151.32	131.3	-	-	-	187.7
STA	56.14	56.94	48.4	42.28	44.66	44.7	66.6
MK	64.30	62.93	55.5	48.10	50.93	56.4	75.7
DÖK	34.33	30.96	27.1	25.32	24.99	27.8	41.5

*Tablodaki puanlar, ölçekler ve alt boyutlarındaki toplam puan ortalamalarını yansıtmaktadır.

Not. OKBÇG: Obsessif-Kompulsif Bilişsel Çalışma Grubu, İDYE: İstenmeyen Düşünceleri Yorumlama Envanteri, OİÖ-T: Obsessif-Kompulsif İnanışlar Ölçeği-Toplam Puanı; STA: Sorumluluk Tutumları ve Tehdit Algısı, MK: Mükemmeliyetçilik/Kesinlik, DÖK: Düşüncelerin Önemi ve Kontrolü.

¹Kanada'daki üniversite öğrencisi örnekleme; ²Avustralya, Kanada, Fransa, Yunanistan, Hollanda, İtalya ve ABD'deki üniversite öğrenci örnekleme; ³ABD'deki üniversite öğrenci örnekleme; ⁴Avustralya'daki üniversite öğrenci örnekleme;

⁵Düşük inanç düzeyi grubu OKB hastaları (ABD ve Kanada'dan); ⁶OKB hastaları (Quebec/Kanada).

Tablo 6. Literatürden DKÖ Örnekleri*

	Bu çalışma		Literatürden örnekler	
	Türkler (N = 309)	Fehm ve Hoyer (2004) ¹ (N = 108)	Moore ve Abramowitz (2007) ² (N = 93)	
Dikkat Dağıtma	16.42	16.46	15.50	
Sosyal Kontrol	12.26	14.00	13.61	
Endişe Etme	9.66	11.29	8.85	
Kendini Cezalandırma	10.23	9.50	8.24	
Yeniden değerlendirme	14.43	14.10	13.24	

*Puanlar, Batılı çalışmalardan uyarlanmıştır.

Not. DKÖ: Düşünce Kontrol Ölçeği

¹Almanya'daki üniversite öğrenci örnekleme, ²ABD'deki üniversite öğrenci örnekleme.

Bu çalışmadaki düşük semptom grubunun OKB toplam semptom puanı, envanterin Türkçe versiyonunun psikometrik özelliklerini inceleyen çalışmadaki normal gruptan oldukça düşük ($Ort. = 35.31$), yüksek OKB semptom grubunun ise OKB hastalarına ($Ort. = 63.81$) yakın görünmektedir (Yorulmaz ve ark., 2007).

OKB semptomlarındaki uç gruplar, İDYE, OİÖ ve DKÖ toplam puanlarda ANOVA ve alt boyut puanlarında MANOVA ile karşılaştırılmıştır. Tablo 3'te her bir değerlendirme aracı için grup ortalama ve standart sapmaları verilmiştir. Yapılan analizler, yüksek OKB semptom grubunun, istem dışı düşüncelere yönelik daha fazla olumsuz yorum yaptıklarını, dü-

şüncelerin önemi/kontrolü, sorumluluk/tehdit algısı ve mükemmeliyetçilik/kesinlik alanlarında daha fazla hassasiyet gösterdiklerini, düşüncelerini daha fazla kontrol etmeye çalıştıklarını ve bu tür düşüncelere karşı sıklıkla endişe etme ve kendini cezalandırma yöntemlerini kullandıklarını göstermiştir.

İDYE'nin ilk bölümünde, istem dışı düşüncelerin ne sıklıkla yaşandığını 6'lı Likert tipi bir ölçekle (1 = *Ayda bir kereden daha az* ve 6 = *Günde birkaç kez arasında değişen*) sorgulanmaktadır. Bu bölümde rapor edilen düşünce örneklerini sınıflandırarak parametrik olmayan yöntemlerle incelemek de mümkündür. Nedeljkovic, Kyrios, Doron ve Ahern (2006), bu dü-

şünce örneklerini sınıflandırma ölçütleri belirlemiştir. Bu ölçütlere göre yapılan gruplandırma, Tablo 4'te verilmiştir; buna göre, çalışmadaki örneklem grubu, her iki düşünce örneği için ilk sırada, zarar verme ile ilgili düşünceleri rapor etmiştir; bu düşünceleri, cinsel/din karşıtı/sosyal/ahlaki istem dışı deneyimler ve davranış ve eylemlere ilişkin şüpheler takip etmektedir. Bu düşüncelerin özelliklerine bakıldığında, görece en son yakın bir zamanda (geçen 2 hafta içerisinde), yaklaşık haftada bir akla geldiği ve geldiğinde de orta düzeyde rahatsızlık duyulduğu gözlenmektedir.

Tablo 5 ve 6, literatürdeki batılı ülkelerde yapılmış olan çalışmalardan İDYE, OİÖ ve DKÖ ile yapılmış çalışmalardan örnekler vermektedir. Tablolardan da görüldüğü gibi, Türk katılımcıların İDYE, OİÖ ve DKÖ puan ortalamaları, klinik olmayan gruplarla benzerlik gösterirken, klinik örneklemelerden daha düşüktür.

Birleştirici ve Ayırt Edici Geçerlik

Psikometrik özellikleri incelenen 3 ölçeğin birleştirici geçerliliklerini test etmek için literatürde OKB ile ilişkili bulunan DDKÖ (Shafran ve ark. 1996), STÖ (Salkovskis ve ark., 2000), BADBE (Wegner ve Zanakos, 1994) ve PE-WEÜR (Burns ve ark., 1996)

ile korelasyonel ilişkileri analiz edilmiştir. Tablo 7'den de görülebileceği gibi, İDYE ve OİÖ toplam ve alt boyutları OKB semptomları, psikolojik karmaşa, düşünceyi bastırma eğilimi ile beklenen şekilde orta veya yüksek düzeyde (Min.: .12 ve Maks.: .60) olumlu yönde ilişkili bulunmuştur (bkz., Cohen, 1988). Ölçeklerin özellikle OKB semptomları ve farklı ölçeklerdeki benzer alt boyutlar arasındaki (örn., OİÖ-Sorumluluk/tehdit algısı ve STÖ-Sorumluluk tutumları, OİÖ-Düşüncenin önemi ve DKÖ-Kontrol ve DDKÖ-Psikolojik karmaşa gibi) olumlu ilişkiler dikkat çekicidir. Ayrıca, DKÖ'nün özellikle endişe etme ve kendini cezalandırma boyutları ile OKB semptomları arasında beklenen yönde ilişki gözlenmiştir (Amir ve ark., 1997). Benzer şekilde, bu iki boyut, OKB ile ilgili diğer bilişsel faktörlerle de pozitif yönde korelasyona sahiptir. Bunlara ek olarak, ele alınan ölçekler ile benlik saygısı arasında olumsuz, nörotisizm ile ise olumlu ilişkiler bulunmuştur. Öte yandan, dışa-dönüklük ile ölçekler arasındaki anlamlı bir ilişki olmaması, nörotisizm ve benlik saygısı ile ilişki düzeylerinin OKB'deki bilişsel faktörlerle olan ilişkiden gözle görülür ölçüde düşük olması, ölçeklerin ayırt edici geçerliliğine işaret etmektedir.

Tablo 7. Değişkenler Arası Korelasyon Katsayıları

	Nörotisizm	Dışa-Dönüklük	RÖSÖ	DDKÖ-T	DDKÖ-AHLAK	DDKÖ-OLASILIK	STÖ	BADBE	PE-WEÜR
İDYE	.05	-.08	-.15**	.32**	.25**	.27**	.39**	.40**	.37**
OİÖ-T	.24**	-.11	-.21**	.46**	.50**	.12*	.33**	.34**	.55**
STA	.20**	-.09	-.23**	.40**	.41**	.13*	.71**	.30**	.50**
MK	.26**	-.13*	-.15*	.27**	.32**	.02	.53**	.26**	.49**
DÖK	.14*	-.05	-.16*	.57**	.60**	.17**	.45**	.32**	.42**
DKÖ	.17**	.01	-.16**	.29**	.26**	.17**	.33**	.32**	.35**
DD	-.04	.10	.06	.16*	.17**	.06	.14*	.12*	.06
SK	-.04	.19**	.01	.01	.00	.01	-.06	-.03	.05
EE	.17**	-.09	-.23**	.29**	.26**	.15*	.24**	.28**	.41**
KC	.18**	-.06	-.17**	.34**	.29**	.23**	.33**	.34**	.41**
YD	.11	.16**	-.01	-.01	-.02	.00	.12*	.05	-.06

**p < .001, *p < .05.

Not. İDYE: İstem Dışı Düşünceleri Yorumlama Envanteri, OİÖ-T: Obsessif İnanışlar Ölçeği-Toplam Puanı, STA: Sorumluluk Tutumları ve Tehdit Algısı, MK: Mükemmeliyetçilik/Kesinlik, DÖK: Düşüncelerin Önemi ve Kontrolü, DKÖ: Düşünceleri Kontrol Etme Ölçeği, SK: Sosyal Kontrol, EE: Endişe Etme, DD: Dikkatini Dağıtma, YD: Yeniden Değerlendirme, KC: Kendini Cezalandırma, RÖSÖ: Rosenberg Öz-Saygı Ölçeği; DDKÖ-T: Düşünce-Davranış Karmaşası Ölçeği Toplam Puanı, STÖ: Sorumluluk Tutumları Ölçeği, BADBE: Beyaz Ayı Düşünce Bastırma Envanteri, PE-WEÜR: Padua Envanteri-Washington Eyalet Üniversitesi Revizyonu.

Tartışma

OKB semptomlarını açıklayan güncel yaklaşımlardan biri olan bilişsel model (Salkovskis 1999, Rachman 1997), bireyin istem dışı olarak zihinde beliren düşünce, dürtü ve imgelerin yanlı biçimde kişiliğine zıt çıkarımlar yaparak, sıkıntı ve sorumluluk duymasına ve dolayısıyla kontrol etme çabasına vurgu yapmaktadır. OKBÇG (1997), literatürde birbirinden bağımsız ölçüm araçlarını gözden geçirerek anlık yorumlamaları değerlendiren İstem Dışı Düşünceleri Yorumlama Envanterini ve daha genel varsayımları incelemek üzere de Obsessif İnanışlar Ölçeği'ni geliştirmiştir. Wells ve Davies (1994) ise, istenmeyen düşünceleri kontrol etme çabalarını sınıflandırmak için Düşünce Kontrol Ölçeği'ni hazırlamıştır. Bu üç ölçeğin psikometrik özelliklerini değerlendiren bu çalışmada, ilgili literatür paralelinde (örneğin Gibbs, 1996) ölçeklerin Türkçe versiyonları normal üniversite öğrenci örnekleminde incelenmiştir. Yapılan analizlerde, ölçeklerin toplam ve alt boyutlarının geçerli ve güvenilirliğinin kabul edilebilir düzeyde olduğu gözlenmiştir.

Öncelikle Türkçe ölçeklerin yapı geçerliliğini test etmek üzere yapılan analizler, OİÖ'nün düşüncelerin/kontrolü, mükemmeliyetçilik/kesinlik ve sorumluluk/tehdit algısı, DKÖ'nün ise dikkati dağıtımına, sosyal kontrol, endişe etme ve yeniden değerlendirme faktörlerinde orijinal yapıyla tatminkar düzeyde örtüşme gösterdiğine işaret etmektedir. Öte yandan, düşük uzlaşma katsayısı sebebiyle DKÖ'nün kendini cezalandırma alt ölçeğindeki sınırlı örtüşme katsayısına rağmen, iç-tutarlık katsayısı ve madde-test korelasyon katsayıları, bu boyutun da orijinali gibi Türk örnekleminde de kullanılabilmesine işaret etmektedir. Sınırdan örtüşmeye, orijinal yapının yanı sıra ağırlıklı olarak farklı bir faktöre yüklenen maddelerin yol açmış olabileceği izlenimi edinilmiştir (örn., "28. Kendime, bu düşünceye odaklanırsam kötü birşey olacak derim"). Başka deyişle, Türk örnekleminde istenmeyen düşüncelere ve sonuçlarına odaklanmak cezalandırmanın yanı sıra, diğer istenmeyen düşüncelere odaklanma şeklinde tanımlanan endişe etme kontrol yöntemini (Belloch, Morillo ve Garcia-Soriano, yayın aşamasında) de çağrıştırdığı düşünülebilir; istem dışı düşünceler bireyin kendini cezalandırması ile birlikte endişelenmesine katkıda bulunuyor olabilir. Öte yandan, kültürel özellikler de kendini cezalandırma stratejisinde etkili olabilir. Literatürde, kolektif kültürlerde bireyin doğrudan müdahale yöntemleri yerine çoğunlukla kendine yönelik baş etme stratejileri (başka deyişle, dolaylı ve duygulara yönelik) kullanma eğiliminde olduğuna ilişkin bulgular mevcuttur (Tweed, White ve Lehman, 2004; Sinha, Wilson ve Watson, 2000). Türk kültürü de kişilerarası ilişkilerin önemsendiği kolektif yapıda (Hofstede, 2001) ya da materyal bağımsızlık/

duygusal bağımlılığın belirgin olduğu bir kültür olarak tanımlanmaktadır (Kağıtçıbaşı, 1996); bu nedenle, kültürümüzde istenmeyen düşüncelerin kontrolü için ise direkt bir strateji olan kendini cezalandırma yerine daha dolaylı yöntemler kullanılması bu durumu açıklayabilir. Yorulmaz ve arkadaşları (2008) kültürler arası yaptıkları çalışmalarında Kanadalıların OKB semptomlarına yönelik daha çok kendini cezalandırma yöntemi kullanırken Türklerin endişe etme stratejisini daha çok tercih ettiklerini bulmuşlardır. Ancak bu aşamada bir sonuca varmak erken olacaktır; bu nedenle, gelecekteki çalışmalarda istenmeyen düşüncelere karşı ülkemizde kullanılan kendini cezalandırma gibi yöntemlerinin ve etkilerinin ayrıntılı biçimde ele alınması faydalı olabilir.

Kaygı bozuklukları literatüründe, semptom düzeyinde görgül çalışmalarda örneklem olarak tanımayan gruplar yer almaktadır (örn., üniversite öğrencileri). Bu durum, hem normal-anormal davranış arasındaki devamlılık savı hem de yakınlık faktörlerini inceleyebilme, klinik gruplarda sıklıkla karşılaşılan etik ve pratik sınırlılıkların (örn., ilaç kullanımı, çalışmayı erken bırakma vb.) etkisini indirgeyebilme, klinik gruplara örnek teşkil etme, daha objektif değerlendirme ve daha fazla kontrol vb. avantajı ile açıklanmaktadır (Grabe ve ark., 2000; Gibbs, 1996; Mataix-Cols ve ark., 2000; Reid ve Brown, 1994). Literatür temel alınarak yapılan OKB semptomu uç-grup karşılaştırmalarında, yüksek OKB semptomu gösteren grubun istem dışı düşüncelere ilişkin daha fazla anlık yanlı yorumlama yaptıklarını, düşüncüyü önemseme, abartılı sorumluluk/tehdit algısı, mükemmeliyetçilik/kesinlik gibi alanlarda yanlı varsayımlara sahip olduklarına işaret etmektedir. İstem dışı deneyimleri yorumlamaya etki eden faktörlerdeki bu grup farklılıkları, OKBÇG'nin bulguları (örn., 2001; 2003), bilişsel açıklamalar (Frost ve Steketee, 2002) ve bilişsel modeller ile (Rachman 1997; Salkovskis, 1999) tutarlı görünmektedir. Ayrıca, klinik tanısı olmayan Türk öğrenci örnekleminde akla gelen istem dışı düşüncelere örnek verilmesi istendiğinde ve bunların genel özelliklerine bakıldığında, literatür bulgularında sözü edilen normal ve anormal istem dışı deneyimler arasındaki niteliksel benzerlik (bu deneyimlerin herkesçe yaşanması gibi) ve farklılıklar (yoğunluğu, sıklığı ve duyulan sıkıntı gibi), ülkemiz için de geçerli görünmektedir (Clark ve Purdon, 1995; Rassin ve Muris, 2007; Salkovskis ve Harrison, 1984). Bunun yanı sıra grup karşılaştırmaları, yüksek OKB semptomu gösteren grubun istenmeyen düşüncelerini genel anlamda daha fazla kontrol ettikleri; özellikle bu tür düşünceler için endişe etme ve kendini cezalandırma yöntemlerini tercih ettiklerini göstermiştir. Bu durum, literatürde OKB'de bu iki kontrol yönteminin etkili olduğuna dair bulgularla benzerlik göstermektedir (Abramowitz ve ark., 2003; Amir ve ark., 1997,

Larsen ve ark., 2006). Ayrıca literatürde daha önce yapılan bazı çalışmalardan alınan örnek puanlarla bu çalışmadaki katılımcıların puanları karşılaştırıldığında, ölçek ortalamalarında klinik olmayan gruplar arasında bir benzerlik olduğu göze çarpmaktadır. Ayrıca klinik olmayan grupların puanları, OKB hastalarından da düşük görünmektedir. Son olarak, OKB semptomları, psikolojik karmaşa (Shafran ve ark., 1996), sorumluluk eğilimi (Salkovskis, 1999), düşünceyi bastırma (Purdon ve Clark, 2002) gibi OKB'deki etkin bazı bilişsel faktörler ve bu çalışmada uyarlanan ölçekler arasındaki ilişkiler incelendiğinde, genel olarak beklenen yönde olumlu ve anlamlı ilişkiler gözlenmiştir. Bu ilişkiler özellikle anlık yanlı yorumlamalar, hatalı inanış alanlarında göze çarparken (OKBÇG, 2003), düşünce kontrolünde özellikle endişe etme ve kendini cezalandırmada öne çıkmaktadır. Diğer bilişsel faktörlerle de bu iki boyut anlamlı pozitif ilişkilere sahiptir (Amir ve ark., 1997; Moore ve Abramowitz, 2007). Ayrıca, ilgili literatür paralelinde nörotisizm (Fullana ve ark., 2004; Bienvenu ve ark., 2000) ve benlik saygısı (Bhar ve Kyrios, 2007; Fennel 1997) ile çalışmada yer alan bilişsel faktörler, endişe etme ve cezalandırma yöntemleri pozitif yönde ilişkili bulunmuştur. Öte yandan, dışa-dönüklük eğilimi ile OKB'deki bilişsel faktörler arasında anlamlı ilişkiler bulunmaması, bilişsel faktörler arasındaki iç-ilişkilerin nörotisizm ve benlik saygısı ile olan ilişkilerden görece daha kuvvetli olması, uyarlanan ölçeklerin öğrenci örnekleminde ayırt edici geçerliğini desteklemektedir.

Genel olarak araştırma bulguları değerlendirildiğinde, OKB'deki güncel bilişsel model paralelinde bazı bilişsel faktörleri değerlendiren İDYE, OİÖ ve DKÖ'nün ülkemizdeki üniversite öğrencisi örnekleminde geçerli ve güvenilir birer ölçüm aracı olduğu söylenebilir. Dolayısıyla, bu çalışma ile hem ölçüm araçlarının hem de OKB semptomlarındaki yorumlama ve kontrol süreçlerine vurgu yapan bilişsel açıklama (Frost ve Steketee, 2002; OCCWG, 2003, 2005) ve modellerin (Clark, 2004; Salkovskis, 1999; Rachman, 1997) kültürlerarası tutarlılığına katkı sağlanmıştır. Öte yandan, çalışmanın belirgin sınırlılıklarından biri, araştırma örnekleminin, tanı almamış üniversite öğrencilerinden oluşmasıdır; dolayısıyla, bu bulguların ülkemizde OKB tanısı almış hasta grupları ile öz-bildirim araçları dışındaki deneysel ortamlar veya görüşme gibi farklı ölçüm yöntemleri ve farklı yaş gruplarında da tekrar ele alınması önem arz etmektedir.

Kaynaklar

- Abramowitz, J. S., Whiteside, S., Lynam, D. ve Kalsy, S. (2003). Is thought-action fusion specific to obsessive-compulsive disorder? A mediating role of negative affect. *Behaviour Research and Therapy*, 41, 1069-1079.
- Altın, M. ve Gençöz, T. (2007). Persistence of Obsessive

- Compulsive symptoms: Similarities and contrasts with symptoms of depression in a Turkish Sample. *Behaviour Change*, 24, 146-156.
- Amir, N., Cashman, L. ve Foa, E. B. (1997). Strategies of thought control in obsessive-compulsive disorder. *Behaviour Research and Therapy*, 35, 775-777.
- Beck, A. T., Emery, G. ve Greenberg, R. L. (1985). *Anxiety disorders and phobias: A cognitive perspective*. New York: Basic Books Inc. Publishers.
- Belloch, A., Morillo, C. ve Garcia-Soriano, G. (yayın aşamasında). Strategies to control intrusive thoughts: Which are relevant and specific in Obsessive-Compulsive Disorder? *Cognitive Therapy and Research*, doi: 10.1007/s10608-9141-2.
- Bhar, S. S. ve Kyrios, M. (2007). An investigation of self-ambivalence in obsessive-compulsive disorder. *Behaviour Research and Therapy*, 45, 1845-1857.
- Bienvenu, O. J., Samuels, J. F., Costa, P. C., Reti, I., Eaton, W. W. ve Nestadt, G. (2004). *Anxiety and depressive disorders and the Five-factor model of personality: A higher- and lo-97*.
- Brislin, R., Lonner, W. ve Thorndike, R. (1973). *Cross-cultural research methods*. New York: Wiley.
- Burns, G. L., Formea, G. M., Keortge, S. ve Sternberger, L. G. (1995). The utilization of nonpatient samples in the study of obsessive-compulsive disorder. *Behavior Research and Therapy*, 33, 133-144.
- Burns, G. L., Keortge, S. G., Formea, G. M. ve Sternberger, L. G. (1996). Revision of the Padua Inventory of obsessive compulsive symptoms: distinctions between worry, obsessions, and compulsions. *Behaviour Research and Therapy*, 34, 163-173.
- Calamari, J. E., Cohen, R. J., Rector, N. A., Szacun-Shimizu, K., Reimann, B. C. ve Norberg, M. M. (baskıda). Dysfunctional belief-based obsessive-compulsive disorder subgroups. *Behaviour Research and Therapy*, 44, 1347-1360.
- Clark, D. A. (2004). *Cognitive-behavioral therapy for OCD*. New York: The Guilford Press.
- Clark, D. A. ve Purdon, C. L. (1995). The assessment of unwanted intrusive thoughts: a review and critique of the literature. *Behaviour Research and Therapy*, 33, 967-976.
- Cohen, J. (1988). *Statistical power analyses for the behavioral sciences* (2. baskı). Hillsdale, New Jersey: Erlbaum.
- Çuhadaroğlu, F. (1985). *Adolesanlarda benlik saygısı*. Psikiyatri tezi. Hacettepe Üniversitesi: Ankara.
- Eysenck, H. J. ve Eysenck, S. B. (1975). *Manual of the Eysenck Personality Questionnaire*. Hodder ve Stoughton, London.
- Faul, M., Joseph, S., Meaden, A. ve Lawrence, T. (2004). Obsessive beliefs and their relation to obsessive-compulsive symptoms. *Clinical Psychology and Psychotherapy*, 11, 158-167.
- Fennel, M. J. V. (1997). Low self-esteem: A cognitive perspective. *Behavioural and Cognitive Psychotherapy*, 25, 1-25.
- Fleming, J. S. ve Courtney, B. E. (1984). The dimensionality of self esteem: II hierarchical facet model for revised measurement scale. *Journal of Personality and Social Psychology*, 46, 404-421.
- Freeston, M. H. ve Ladouceur, R. (1997). What do patients do with their obsessive thoughts. *Behaviour Research and Therapy*, 35, 335-348.
- Fontenelle, L. F., Mendlowicz, M. V., Marques, C. ve

- Versiani, M. (2004). Trans-cultural aspects of obsessive-compulsive disorder: Description of a Brazilian sample and a systematic review of international clinical studies. *Journal of Psychiatric Research, 38*, 403-411.
- Forrest, S., Lewis, C. A. ve Shevlin, M. (2000). Examining the factor structure and differential functioning of the Eysenck Personality Questionnaire Revised-Abbreviated. *Personality Individual Difference, 29*, 79-588.
- Francis, L. J., Brown, L. B. ve Philipchalk, R. (1992). The development of an abbreviated form of the Revised Eysenck Personality Questionnaire (EPQR-A): its use among students in England, Canada, the USA and Australia. *Personality and Individual Differences, 13*, 443-449.
- Frost, R. ve Steketee, G. (2002). *Cognitive approaches to obsessions and compulsions*. Amsterdam: Pergamon.
- Freeston, M. H. ve Ladouceur, R. (1997). What do patients do with their obsessive thoughts. *Behaviour Research and Therapy, 35*, 335-348.
- Fullana, A. F., Mataix-Cols, D., Trujillo, J. L., Caseras, X., Serrano, F., Alonso, P., Menchon, J. M., Vallejo, J. ve Torrubia, R. (2004). Personality characteristics in obsessive-compulsive disorder and individuals with subclinical obsessive-compulsive problems. *British Journal of Clinical Psychology, 43*, 387-398.
- Gibbs, N. A. (1996). Nonclinical population in research on obsessive-compulsive disorder: a critical review. *Clinical Psychology Review, 16*, 729-773.
- Grabe, H. J., Meyer, C., Hapke, U., Freyberger, H. J., Dilling, H. ve John, U. (2000). Prevalence, quality of life and psychosocial function in obsessive-compulsive disorder and subclinical obsessive-compulsive disorder in northern Germany. *European Archives of Psychiatry and Clinical Neuroscience, 250*, 262-268.
- Hofstede, G.H. (2001). *Culture's consequences: Comparing values, behaviors, institutions, and organizations across nations*. San Francisco, CA: Sage Publications.
- Julien, D., O'Connor, K., Aardema, F. ve Todorov, C. (2006). The specificity of belief domains in obsessive-compulsive symptom subtypes. *Personality and Individual Differences, 41*, 1205-1216.
- Kağıtçıbaşı, Ç. (1996). The autonomous-relational self: A new synthesis. *European Psychologist, 1*, 180-186.
- Karancı, A. N., Dirik, G. ve Yorulmaz, O. (2007). Eysenck Kişilik Anketi-Gözden Geçirilmiş Kısaltılmış Formu'nun (EKA-GGK) Türkiye'de Geçerlik ve Güvenilirlik Çalışması. *Türk Psikiyatri Dergisi, 18*, 254-261.
- Ladouceur, R., Freeston, M. H., Rheaume, J., Dugas, M. J., Gagnon, F., Thibodeau, N. ve Fournier, S. (2000). Strategies used with intrusive thoughts: A comparison of OCD patients with anxious and community controls. *Journal of Abnormal Psychology, 109*, 179-187.
- Larsen, K. E., Schwartz, S. A., Whiteside, S., Khandker, M. M., Moore, K. ve Abramowitz, J. (2006). Thought-control strategies used by parents reporting postpartum obsessions. *Journal of Cognitive Psychotherapy, 20*, 435-445.
- Lorenzo-Seva, U. ve Ten Berge, J. M. F. (2006). Tucker's Congruence Coefficient as a meaningful index of factor similarity. *Methodology, 2*, 57-64.
- Mataix-Cols, D., Vallejo, J. ve Sanchez-Turet, M. (2000). The cut-off point in subclinical obsessive-compulsive research. *Behavioural and Cognitive Psychotherapy, 28*, 225-233.
- Moore, E. L. ve Abramowitz, J. S. (2007). The cognitive mediation of thought-control strategies. *Behaviour Research and Therapy, 45*, 1949-1955.
- Nedeljkovic, M., Kyrios, M., Doron, D. ve Ahern, C. (2006). The nature of intrusive thought content in relation to self and appraisal processes in obsessive compulsive disorder. Oral presentation in the *36th Congress of the EABCT*, Paris.
- Nunnally, J. C. (1978). *Psychometric theory* (2. baskı.). New York: McGraw-Hill.
- Obsessive-Compulsive Cognitions Working Group (1997). Cognitive assessment of obsessive-compulsive disorder. *Behaviour Research and Therapy, 35* (7), 667-681.
- Obsessive-Compulsive Cognitions Working Group (2001). Development and initial validation of the obsessive beliefs questionnaire and the interpretation of intrusions inventory. *Behaviour Research and Therapy, 39*, 987-1006.
- Obsessive-Compulsive Cognitions Working Group (2003). Psychometric validation of the Obsessive Beliefs Questionnaire and the Interpretation of Intrusions Inventory: Part I. *Behaviour Research and Therapy, 41*, 863-878.
- Obsessive-Compulsive Cognitions Working Group (2005). Psychometric validation of the Obsessive Beliefs Questionnaire and the Interpretation of Intrusions Inventory: Part II. Factor analyses and testing a brief version. *Behaviour Research and Therapy, 43*, 1527-1542.
- Okasha, A., Saad, A., Khalil, A. H., Seif El Dawla, A. ve Yehia, N. (1994). Phenomenology of obsessive-compulsive disorder: A transcultural study. *Comprehensive Psychiatry, 35*, 191-197.
- Purdon, C. ve Clark, D. A. (2002). The need to control thoughts. R. Frost ve G. Steketee, (Ed.), *Cognitive approaches to obsessions and compulsions* içinde (29-43). Amsterdam: Pergamon.
- Rachman, S. (1997). A cognitive theory of obsessions. *Behaviour Research and Therapy, 35*, 793-802.
- Rassin, E. ve Muris, P. (2007). Abnormal and normal obsessions: A reconsideration. *Behaviour Research and Therapy, 45*, 1065-1070.
- Rassin, E., Merckelbach, H., Muris, P. ve Schmidt, H. (2001). The thought-action fusion scale: further evidence for its reliability and validity. *Behaviour Research and Therapy, 39*, 537-544.
- Reid, T. ve Brown, K. (1994). Obsessions and compulsions: prevalence among a nonclinical sample. *Medical Science Research, 22*, 403-406.
- Rosenberg, M. (1965). *Society and the adolescent self-image*. Princeton, NJ: Princeton University Press.
- Salkovskis, P. M. (1999). Understanding and treating obsessive-compulsive disorder. *Behaviour Research and Therapy, 37*, 29-52.
- Salkovskis, P. M. ve Harrison, J. (1984). Abnormal and normal obsessions: A replication. *Behaviour Research and Therapy, 22*, 549-552.
- Salkovskis, P. M., Wroe, A. L., Gledhill, A., Morrison, N., Forrester, E., Richards, C., Reynolds, M. ve Thorpe, S. (2000). Responsibility attitudes and interpretations are characteristic of obsessive-compulsive disorder. *Behaviour Research and Therapy, 38*, 347-372.
- Sanavio, E. (1988). Obsessions and compulsions: The Padua Inventory. *Behaviour Research and Therapy, 26*, 169-177.
- Shafraan, R., Thordarson, D. ve Rachman, S. (1996). Thought-

- action fusion in obsessive-compulsive disorder. *Journal of Anxiety Disorders*, 10, 379-391.
- Sinha, B.K., Wilson, L.R. ve Watson, D.C. (2000). Stress and coping among students in Indian and Canada. *Canadian Journal of Behavioral Science*, 32, 218-225.
- Shevlin, M., Bailey, F. ve Adamson, G. (2002). Examining the factor structure and sources of differential functioning of the Eysenck Personality Questionnaire Revised-Abbreviated. *Personality Individual Differences*, 32, 479-487.
- Sica, C., Coradeschi, D., Sanavio, E., Dorz, S., Manchisi, D. ve Novara, C. (2004). A study of the psychometric properties of the Obsessive Beliefs Inventory and Interpretations of Intrusions Inventory on clinical Italian individuals. *Journal of Anxiety Disorders*, 18, 291-307.
- Sica, C., Novaro, C. Ve Sanavio, E. (2002). Culture and psychopathology: superstition and obsessive-compulsive cognitions and symptoms in a non-clinical Italian sample. *Personality Individual Differences*, 32, 1001-1012.
- Tezcan, E. ve Millet, B. (1997). Phenomenologie des troubles obsessionnels compulsives: Formes et contenus des obsessions et des compulsions dans l'est de la Turquie. *L'Encephale*, 23, 342-350.
- Taylor, S., Abramowitz, J. S. ve McKay, D. (2005). Are there interactions among dysfunctional beliefs in obsessive compulsive disorder? *Cognitive Therapy and Resesearch*, 34, 89-98.
- Taylor, S., Abramowitz, J. S. ve McKay D. (2006). Do dysfunctional beliefs play a role in all types of obsessive-compulsive disorder? *Journal of Anxiety Disorders*, 20, 85-97.
- Tuğrul, C. (1994). Sources of stress, impacts and coping of children of people with alcohol problems in family contexts. *Turkish Journal of Psychiatry*, 9, 57-73.
- Tweed, R.G., White, K. ve Lehman, D.R. (2004). Culture, stress and coping: Internally and externally-targeted control strategies of European Canadians, East Asian Canadians and Japanese. *Journal of Cross-Cultural Psychology*, 35, 652-668.
- Wegner, D. M. ve Zanakos, S. (1994). Chronic thought suppression. *Journal of Personality*, 62, 615-640.
- Wells, A. ve Davies, M. I. (1994). The thought control questionnaire: a measure of individual differences in the control of unwanted thoughts. *Behaviour Research and Therapy*, 32, 871-878.
- Woods, C., Tolin, D. F. ve Abramowitz, J. S. (2004). Dimensionality of the Obsessive Beliefs Questionnaire. *Journal of Psychopathology and Behavioral Assessment*, 26, 113-125.
- Van de Vijver, F. ve Leung, K. (1997). *Methods and data analysis for cross-cultural research*. London: Sage Publications, Inc.
- Yorulmaz, O., Gençöz, T. ve Woody, S. (2008). *Cognitive and other vulnerability factors of OCD symptoms: Cross-cultural comparisons between Turkish and Canadian samples*. Makale değerlendirme altındadır.
- Yorulmaz, O., Karancı, A. N., Baştuğ, B., Kısa, C. ve Göka, E. (2008). Responsibility, thought-action fusion and thought suppression in Turkish patients with Obsessive-Compulsive Disorder. *Journal of Clinical Psychology*, 64, 308-317.
- Yorulmaz, O., Karancı, N., Dirik, G., Baştuğ, B., Kısa, C., Göka, E. ve Burns, L. G. (2007). Padua Envanteri-Washington Eyalet Üniversitesi Revizyonu: Türkçe Versiyonunun Psikometrik Özellikleri. *Türk Psikoloji Yazıları*, 10, 75-85.
- Yorulmaz, O., Yılmaz, E. ve Gençöz, T. (2004). Psychometric properties of the ThoughtAction Fusion Scale in a Turkish sample. *Behaviour Resesearch and Therapy*, 42, 1203-1214.

Summary

Examination of Interpretations of Intrusions Inventory, Obsessive Beliefs Questionnaire and Thought Control Questionnaire Used For Evaluation of Obsessive-Compulsive Disorder Symptoms in Turkish Sample

Orçun Yorulmaz
Uludağ University

Tülin Gençöz
Middle East Technical University

Among various cognitive models for OCD that emphasize different constructs, common notion is that raw material of obsessions is intrusive thoughts, images and impulses and misinterpretation of these experiences result in distress (Clark, 2004; Salkovskis, 1999; Rachman, 1997). These experiences are misappraised in a way that experience alone are directly related to person and they refer to disgusting but important, hidden parts of personality (e.g., against personal moral values & sin); because of distress, possible consequences of these experiences and personal responsibility, control efforts are performed. In contrast, these control efforts inevitably end up with failure, since it is impossible to control mental experiences totally. As a result of ongoing threats of these experiences, compulsive behaviors (e.g., cleaning, checking & hoarding) help to alleviate distress at the beginning, the chain of intrusive experiences followed by control efforts and compulsions are repeated again as a vicious cycle.

An international collaborative research group, Obsessive-Compulsive Cognitions Working Group (OCCWG, 1997), initially designed a 31-item Interpretations of Intrusions Inventory (III) that assess the presence of intrusions and their immediate appraisals in three foci with unidimensional nature (i.e., responsibility, importance & control of thoughts). The group also developed Obsessive Beliefs Questionnaire (OBQ) that evaluate biased belief domains in 3 subscales (i.e., responsibility/threat estimation, importance/control of thoughts & perfectionism/certainty). Several studies with clinical, normal adult and students samples supported the psychometric properties of these two scales in mostly Western countries (e.g., Faul et al., 2004; Julien et al., 2006; OCCWG, 2003, 2005; Sica et al., 2004).

In order to relieve from distress resulting from

intrusive experiences, people use different strategies such as reassurance, analyzing thoughts, physical activities (e.g., distraction), replacing thoughts and suppression. Wells and Davies (1994) designed a 30-item Thought Control Questionnaire (TCQ) to evaluate 5 groups of control strategies; namely, distraction, social control, worry, punishment and reappraisal. Several studies found that worry and punishment seem specific to the OCD symptoms (Amir et al., 1997; Larsen et al., 2006). Faulty belief domains in OCD were also found to mediate the relationship between punishment and OCD symptoms (Moore & Abramowitz, 2007).

In conclusion, cognitive models for OCD symptoms emphasize misinterpretation of intrusive experiences and control efforts (Clark, 2004; Rachman, 1997; Salkovskis, 1999) and almost everyone seem to experience intrusive thoughts, images and impulses (Clark & Purdon, 1995; Salkovskis, 1999); thus, relevant studies also include non-clinical samples (Burns et al., 1995; Gibbs, 1996; Mataix-Cols et al., 2000). On the other hand, the impact of the culture in the cognitions and symptoms is still under investigation (e.g., salience of religious themes in obsessions in Egypt, Israel & Turkey, while more aggressive issues in UK & Brazil; Fontenelle et al., 2004; Okasha et al., 1994; Sica et al., 2002; Tezcan & Millet, 1997). Accordingly, the present study aimed to examine factor structures of the Turkish versions of the OBQ, III and TCQ, compare the original factor structures with their Turkish versions' and their psychometric properties in Turkish sample.

Method

Participants

The current sample was composed of 309

undergraduate students (152 males and 157 females) from various departments of the Middle East Technical University, Ankara-Turkey with a mean age of 21.26 ($SD = 1.88$).

Instruments

Interpretations of Intrusions Inventory (III; OCCWG, 1997). III is a unidimensional 31-item inventory aimed to assess immediate appraisals of intrusions. In the first part, the participant is asked to present some intrusion examples; in the second part, there are 31 statements focusing on responsibility, importance and control of thoughts.

Obsessive Beliefs Questionnaire (OBQ; OCCWG, 1997). OBQ is designed for evaluation of faulty belief domains in OCD with a 7-point response option in three subscales (i.e., responsibility/threat estimation, importance/control of thoughts and perfectionism/certainty).

Thought Control Questionnaire (TCQ; Wells & Davies, 1994). TCQ is aimed to evaluate different strategies to control unwanted thoughts. In thirty items with 4-point Likert type, the participant is asked to report the frequency of five categories of control strategy (i.e., social control, distraction, worry, punishment & reappraisal).

Thought-Action Fusion Scale (TAFS; Shafran et al., 1996; Yorulmaz et al., 2004). TAFS is a self-report scale focusing on the assessment of the psychological fusion of thoughts and actions in real life with 19 items on 5-point Likert type options.

Responsibility Attitude Scale (RAS; Salkovskis et al., 2000; Yorulmaz et al., 2008). In line with the core point of Salkovskis' model of OCD, RAS examines the attitudes of responsibility and harming with 26 items.

White Bear Suppression Inventory (WBSI; Wegner & Zanakos, 1994; Yorulmaz et al., 2008). WBSI is a unidimensional 15-item inventory to examine the trend of thought suppression.

Eysenck Personality Questionnaire-Revised Abbreviated Form (EPQ-RAF; Francis, et al., 1992; Karancı et al., 2007). EPQ-RAF is a revised and abbreviated version of the original Eysenck Personality Questionnaire (Eysenck & Eysenck, 1975). This form has 24 items that assess the personality dimensions of neuroticism, psychoticism and extraversion with lie scale for the assessment of the validity of the scale.

Padua Inventory-Washington State University Revision (PI-WSUR; Burns et al., 1996; Yorulmaz et al., 2007). PI-WSUR is a revised version of the original Padua Inventory (Sanavio, 1988) and with 39 items in this form, the participant is asked to report the distress from obsession and compulsions in 5 dimensions (i.e., checking compulsions, contamination obsessions,

washing compulsions, dressing/grooming compulsions, and obsessions involving harming the self or others).

Procedure

Following the permission process from the original authors, translation-back translation method was used (Brislin et al., 1973). The questionnaire set was administered to the university students by taking voluntary participation criteria into consideration.

Results

Construct Validity

The factor structures of the Turkish versions of the OBQ and TCQ were examined via Target Rotation Analyses that might be used for the assessment of factor overlap of different versions of the same instruments in different cultures (Van de Vijver & Leung, 1997). Acceptable Proportionality Agreement Coefficient was set to $\geq .85$ (Lorenzo-Seva & Ten Berge, 2006). Data from another study with Canadian university students ($n = 281$; Yorulmaz et al., 2008) were targeted, and Explanatory Factor Analyses with Principal Component Analysis and Varimax rotation were performed for the OBQ and TCQ. The parallel analyses, Kaiser criteria and Cattell Scree graphs were utilized for determination of the number of factors. Like the original studies (OCCWG, 2001; Wells & Davies, 1994), the Turkish versions of the OBQ and TCQ were found to have 3 and 5 subscales, respectively. Moreover, as can be seen from Table 1 and 2, overlap of these dimensions in Turkish and Canadian data seem quite satisfactory. However, agreement coefficient of punishment strategy appears to be lower than acceptable cut off. This situation might result from double loadings of some items of punishment dimension (e.g., item 28 loaded both punishment & worry). Nevertheless, internal consistency coefficients (i.e., .66) and item-total correlation range (i.e., from .28 to .52) support the use of this subscale in Turkish sample as its original form.

Reliability

Reliability values of the Turkish versions of the III, OBQ and TCQ were given in Table 1 and 2, and it seems that three scales were quite satisfactory.

Criterion-Related Validity

Like some studies in the literature, subclinical OCD symptom groups were formed in the present study to evaluate validity of the Turkish scales. Above and below 25 % groups in the total PI-WSUR scores were determined as high and low OCD symptom groups ($n = 82$ per group). Separate ANOVAs were performed for the total scores of the Turkish versions of the III, OBQ

and TCQ, while separate MANOVAs were conducted for the subscale scores. As can be seen from Table 3, these analyses showed that high OCD symptom group also scored higher in three subscales of the OBQ and in punishment and worry strategies for the control of thoughts. When examples of the intrusions given in first part of the III were examined via category criteria defined by Nedeljkovic et al. (2006), it can be seen that harming intrusions were experienced the most frequent, followed by sexual/blasphemous/moral issues for both Turkish and Canadian samples. In addition, Table 5 and 6 presents examples of some studies that examined the III, OBQ and TCQ. Even though the scores of the present Turkish sample in three scales showed consistency with other non-clinical groups, they had lower scores than clinical samples in these instruments.

Divergent and Convergent Validity

Correlational coefficients were examined among recently adapted instruments and other relevant measures such as TAFS (Shafraan et al., 1996), RAS (Salkovskis et al., 2000), WBSI (Wegner & Zanakos, 1994) and PI-WSUR (Burns et al., 1996). As expected, immediate appraisals and faulty belief domains were found to be positively related to OCD symptoms, psychological fusion and thought suppression (Min.: .12 ve Max.: .60). Similarly, worry and punishment strategies were positively associated with OCD symptoms and other relevant constructs. Moreover, these cognitions were found to be positively related to neuroticism but negatively associated with self-esteem

Discussion

The present study examined psychometric properties of the III, OBQ and TCQ, which were designed for the assessment of the immediate appraisal, faulty belief domains in OCD and control strategies for unwanted thoughts, respectively, in a group of university students in Turkey. The analyses showed in general that Turkish versions of these three scales were reliable and valid for the university students.

The analyses of construct validity indicated that Turkish versions of three subscales of the OBQ and distraction, social control, worry and reappraisal dimensions of the TCQ overlaps satisfactory with the original factor structures. Although the coefficients of overlap in punishment strategy seems lower as compared to other dimensions, other reliability information (i.e., internal consistency and item-total correlation coefficients) about this subscale suggest that this dimension can be used in Turkey as in its original form. Limited overlap might result from the perception that some items may be appraised as both worrying and self-

punishment (e.g., "item 28. I tell myself that something bad will happen if I think the thought"). In other words, it is possible that in the present Turkish sample, focusing on unwanted thought and its consequences might be perceived as punishment as well as worrying which is defined focusing on other unwanted thoughts (Belloch et al., in press); unwanted thoughts might contribute to the worry and punishment together. On the other hand, cultural characteristics are also influential, since relevant literature findings suggest that instead of problem focused coping, emotion-focused strategies were more prevalent in collective cultures (Tweed et al., 2004; Sinha et al., 2000). Turkish culture has a collective nature (Hofstede, 2001) or material independence/emotional dependence (Kağıtçıbaşı, 1996). Accordingly, more use of indirect strategies for unwanted experiences such as worrying might account for this situation. In their cross-cultural studies, Yorulmaz et al. (2008) found that Turkish people preferred worrying more, whereas Canadian sample seem to use punishment for OCD symptoms. Nonetheless, it is early to draw a conclusion about this issue at this point; accordingly, this point deserves attention in future studies.

In line with the findings of the OCCWG (e.g., 2001, 2003), cognitive models (Rachman 1997; Salkovskis 1999), the present study also showed that high OCD symptom group experienced more immediate problematic appraisals and were sensitive on importance/control of thoughts, responsibility/threat estimation and perfectionism/certainty. Furthermore, examination of the nature of intrusions showed that similarity (i.e., almost everyone experience intrusions) and difference (i.e., intensity, frequency & distress) in the characteristics of abnormal and normal intrusions (Clark & Purdon, 1995; Rassin & Muris, 2007) also seem to fairly valid for Turkish samples. In addition, the influence of worry and punishment for OCD symptoms was supported once more in Turkish culture (Abramowitz et al., 2003; Amir et al., 1997). Finally, similar scores in range of the III, OBQ and TCQ and correlational relationships appear to support the psychometric properties of the Turkish versions of these scales in the present sample. In brief, the Turkish versions of the III, OBQ and TCQ that evaluates immediate appraisals, biased belief domains and thought control strategies are reliable and valid instruments in Turkish university students. The findings of the present study also support cross-cultural validity of the cognitive models (Clark, 2004; Salkovskis, 1999; Rachman, 1997). On the other hand, the most salient limitation of the current study is nature of the sample (i.e., non-clinical university students). Thus, replication of the current study with different samples such as OCD patients and various measurement methods such as interviews are strongly encouraged for future studies.